

ÖĞRETMEN ADAYLARININ YAŞAM BOYU ÖĞRENMEYE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Eyüp İZCİ*

Sevda KOÇ**

Özet

Bu araştırmanın amacı, öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenmeye ilişkin görüşlerini değerlendirmektir. Araştırmanın evrenini, 2009-2010 öğretim yılında İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi'ne bağlı bölümlerin son sınıflarındaki öğretmen adayları; örneklemini ise, Sınıf, Türkçe, Matematik öğretmenliği programlarında öğrenim gören, 387 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak, araştırmacılar tarafından geliştirilmiş 'Yaşam Boyu Öğrenme Anketi' kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, Sınıf, Matematik ve Türkçe öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenme sürecinde öğretmenlerde bulunması gereken becerilerden bilgi okuryazarlığı, bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanma ve yabancı dil öğrenme, öğrencilerine rehber olma, konusunda anlamlı düzeyde fark olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: *Bilgi Toplumu, Yaşam Boyu Öğrenme, Öğretmen.*

THE EVALUATION OF THE TEACHER CANDIDATES' VIEWS ON THE LIFE LONG LEARNING

Abstract

This research was conducted with the aim of evaluating the teacher candidates' views on the life long learning. The population of the study consisted of teacher candidate senior students at İnönü University Faculty of Education in 2009-2010 academic year. The sample is composed of 387 Primary School, Turkish Language, and Mathematics teacher candidates who were selected randomly. Data is collected by a questionnaire "Life –Long Learning Questionnaire" developed by the researchers. As the result of the study, it was found that there was a significant difference among the Turkish Language Teaching, Mathematics and Primary Teaching teacher candidates' lifelong learning skills such as information literacy, using information and communication technologies, learning a foreign language, and guiding students.

Keywords: *Information Society, Life Long Learning, Teacher.*

1. GİRİŞ

Bugün içinde bulunduğunuz ve bilginin yenilenerek geliştiği çağa "Bilgi Çağı", bilgi çağını yaşayan toplumlara da "Bilgi Toplumu" denilmektedir (Merter ve Koç, 2010:524). Bilgi toplumu, bilginin depolanmasında, işlenmesinde, son yüzyılda meydana gelen teknolojik değişimleri göz önüne alarak bilgisayar ve bilgi teknolojisi ağırlıklı olan toplumdur (Tonta, 1999:364). Başka bir deyişle, bilgi toplumu bilgiyi nasıl, nerede ve ne zamanda kullanacağını bilen, bulunduğu çağın olanaklarından yararlanan nitelikli insanın ön plana çıktığı, eğitimin devamlılığının sağlandığı, sanayi toplumunun ötesine geçen, iletişim ve elektronik ticaretin var olduğu, toplumdur (Aktan ve Tunç, 1998:116; Kocacık, 2003:3). Bilgi toplumunun yaşandığı 21. yüzyılın son çeyreğinden

*Yrd.Doç. Dr., İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü, eizci@inonu.edu.tr

**Doktora Öğrencisi, İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı, sevdakc@gmail.com

itibaren, sürekli gelişme kaydeden teknoloji ile beraber, hayatımızda bir takım yenilikler, değişiklikler meydana gelmiştir. Bu yenilikler ve değişimler kimi insan topluluklarının yaşamına yön verirken, kimi toplumlarda, eski teknolojinin getirilerinden kopamayarak yeniliklere direnç göstermiştir. Buna rağmen yenilikler sürekli bir yol kaydederek, her alana hâkim olmuştur (Koç, 2009:14). Bu alanlardan biri “Eğitim Kurumları”dır. Çünkü eğitim kurumları günümüz bilgi çağında yaşanan gelişme ve değişmelere bağlı olarak bilgi ve iletişim teknolojileri yoluyla yeni bilgilere ulaşan, bu yeni bilgileri kullanan, uygulayan ve değerlendiren bireyleri yetiştirmeyi amaçlamaktadır (Saatçioğlu, Özmen ve Özer, 2003:52; Akkoyunlu ve Kurbanoglu, 2003:2). Bu amaçları gerçekleştirme aşamasında ise, girişimci, araştıran-sorgulayan, problem çözebilen, eleştirel düşünen, bağımsız düşünen ve düşüncelerini başka insanlarla paylaşan, etik kurallara uyan, bilgi okuryazarı olan dinamik ve yüksek hareket kabiliyetine sahip bireyler yetiştirmede, mutlaka öğretmenlere ihtiyaç duymaktadır. Öğretmene duyulan ihtiyaçtan dolayı, her çağda öğretmene yüklenen anlam ve görevler farklı olmuştur. Mesela, sanayi toplumunda öğretmen; “iyi vatandaş yetiştirmeyi amaçlayan, idealist, vefakâr, çalışkan bir devlet memuru” olarak tanımlanırken, 21. yüzyılda ise öğretmen, sınıfın tek ve mutlak otoritesi, her şeyi bilen ve bildiklerini öğrencilere öğreten kişi değildir (Türer, 1999: 63; Çötök, 2006 :74). Aksine 21.yüzyıl öğretmeni şu özelliklere sahip olmalıdır:

- Eğitim sistemi ile birey arasında bir bağ kuran,
- Bireyin bir bütün olarak gelişimine katkıda bulunan (Okçabol, 2005:321)
- Girişken, karar alma yeteneğine sahip, çağdaş değerleri yorumlayabilen,
- Çevresi ile iyi iletişim kurabilen, empati duygusu olan, eleştirel düşünebilen, öğrencilere bağımsız bir kişilik kazandıran,
- Öğrencilerin öğrenme stillerini dikkate alan ve
- Bilgi yöneticisi, bilgi ile öğrenen arasında arabulucu, rehber, yaşam boyu öğrenen ve aynı zamanda öğreten kişidir (Merter ve Koç, 2010:525).

21.yüzyıl öğretmenine yüklenen anlamlardan yola çıkarak, günümüz dünyasında bilginin akışında meydana gelen değişim ve bu değişimle eski bilgilerin yerini yeni bilgilerin alması sonucu öğretmen bilgi edinme, seçme ve faydalanma süreçlerini iyi bilmek zorundadır. Çünkü bilgi çağının beraberinde getirmiş olduğu teknolojik imkânların, eğitime katkı sağlaması, özellikle öğretmenin başarısına bağlıdır. Öğretmen teknolojiyi ve bilgiyi ne kadar başarılı kullanabilirse başarılı olma olasılığı da o denli artar. Okulun başarısı da öncelikle görev yapan öğretmenlerinin kalitesine ve yapılan öğretimin niteliğine bağlıdır (Hagger vd., 2008:159). Öğretmenlerin bu nitelikleri kazanması için hizmet öncesinde kazandığı bilgilerine ve öğrendiklerine devamlı yenilerini ilave etmeli kısaca, eğitim alanındaki değişimlere uyum sağlayacak şekilde kendisini sürekli yenilemelidir

İnsanların bilgilerini sürekli olarak yenileme ihtiyacı duymaları, “yaşam boyu öğrenme” kavramını ortaya çıkarmıştır (Lambeir, 2005:350). Yaşam boyu öğrenme kavramı ilk defa, 1920’lerde John Dewey, Eduard Lindeman ve Basil Yeaxle tarafından, günlük yaşamın sürekli bir boyutu olduğu düşüncesinden hareket edilerek kullanılmıştır. Yaşam boyu öğrenme alanında yapılan açıklamaların ve tanımların bir kısmında zaman unsuru ön plana çıkarken, bir kısmında da öğrenme kavramı üzerinde durulmaktadır Öğrenme süreci, okul öncesinde

eğitiminden başlayarak, emeklilik sonrasını da içine alan ve insan yaşamı boyunca devam eden bir serüvendir. Bu yaklaşımı benimseyen OECD (Organization for Economic Cooperation and Development), yaşam boyu öğrenmeyi, sonu olmayan insanın yaşamı boyunca devam eden ve insan gelişiminde önemli bir işlevi olan etkinlik olarak tanımlamıştır (Ersoy ve Yılmaz, 2009:805-806). Böylelikle, yaşam boyu öğrenme, 21.yüzyılda dünyada bilginin değişim ve gelişimine bağlı olarak, önemi artan kavramlar arasına girmiştir. Avrupa Birliği Komisyonu'nu da 2000 yılında düzenlediği "Yaşam Boyu Öğrenme Memorandumu"nda, yaşam boyu öğrenmeyi; okulöncesi eğitimden başlayarak, emeklilik sonrası sürece kadar devam eden bütün formal ve informal öğrenmeler şeklinde tanımlamıştır (Budak, 2009:698). Kısıtlayıcı bulunan bu tanım daha sonra bireysel, vatandaşlık ve sosyal işlerle ilgili alanlarda gereksinim duyulan bilgi, beceri ve yeterliliği geliştirmek için yaşamın her alanında devam eden öğrenme faaliyetleri şeklinde düzeltilmiştir (Turan, 2005: 90-91). Yukarıdaki tanımlarda da görüldüğü gibi, yaşam boyu öğrenen bireylerin bilgi çağına uyum sağlayabilmesi için, bilinçli bilgi üreten, bulunduğu çağdaki bilgileri kullanabilen ve "öğrenmeyi öğrenen" bireyler olarak yetişmeleri gerekmektedir (Çetin, 2008: 100). Bu özelliklere sahip bireylerin yetişmesi içinde öğretmenlere büyük sorumluluklar düşmektedir. Öğretmenler, öğrencilerinin özgürce çalışabilmeleri için, bilgiyi nasıl öğreneceklerini ve bu bilgiyi nasıl kullanacaklarını öğretmelidirler (Ringsted, 1998:280). Bunu yapabilmeleri için ise öğretmen adayının gerek üniversite eğitimi esnasında gerekse iş yaşamında, bilgi ve iletişim teknolojileri yoluyla "öğrenen öğretmen" modelini benimsemelidirler (Fındıkcı, 2004:83)

Bu kuramsal açıklamalar ışığında, öğretmen adaylarının hizmet öncesinde etkili biçimde yetişmelerinin ne denli önemli olduğu ortaya çıkmaktadır. Çünkü öğretmen adaylarının hizmet öncesinde öğrendikleri bilgilerine sürekli yeni bilgiler eklemeleri gerekmektedir. 21.yüzyıl olan bilgi çağında, öğretmen adayları bilgiye sürekli açık olan ve dünyada yaşanan gelişmelere uyum sağlayan, kısacası yaşam boyu öğrenme becerisine sahip olan kişiler olmalıdır. Böyle bir beceriye sahip olan öğretmen adaylarının, hizmet sonrasında da, bu becerilerine yenilerini eklemeleri ve yeni nesilleri bu doğrultuda yetiştirmeleri beklenmektedir. Bu beklenti doğrultusunda araştırma, Türkiye'de öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenmeye ilişkin görüşlerini incelenmeye odaklanmıştır.

Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı, Sınıf, Matematik ve Türkçe öğretmen adaylarının, yaşam boyu öğrenmeye ilişkin görüşlerini değerlendirmektir.

Araştırmanın genel amacı doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap bulunmaya çalışılmıştır.

1. Sınıf, Matematik ve Türkçe öğretmen adaylarının, yaşam boyu öğrenmeye ilişkin görüşlerinin dağılımı nasıldır?
2. Cinsiyetlerine göre, Sınıf, Matematik ve Türkçe öğretmen adaylarının, yaşam boyu öğrenmeye ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi arasında anlamlı fark var mıdır?
3. Bölümlere göre, Sınıf, Matematik ve Türkçe öğretmen adaylarının, yaşam boyu öğrenmeye ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi arasında anlamlı fark var mıdır?
4. İnternette yararlanma durumlarına göre, Sınıf, Matematik ve Türkçe öğretmen adaylarının, yaşam boyu öğrenmeye ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi arasında anlamlı fark var mıdır?

5. Kütüphaneden yararlanma durumlarına göre, Sınıf, Matematik ve Türkçe öğretmen adaylarının, yaşam boyu öğrenmeye ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi arasında anlamlı fark var mıdır?

2. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örneklem, veri toplama araç ve teknikleri verilerin analizi ve değerlendirilmesi, problem cümlesi ve alt problemler ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

2.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, ilişkisel tarama modeline dayalı olarak yürütülmüştür. Tarama modeli, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekli ile betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır. İlişkisel tarama; ise iki ve daha çok sayıda değişken arasında birlikte değişim varlığını ve derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelleridir (Karasar, 1998:81).

2.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini 2009-2010 Öğretim yılı Bahar yarıyılında Malatya İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi son sınıflarda öğrenim gören, öğretmen adayları oluşturmaktadır. Örneklemi ise İlköğretim Bölümünün; Sınıf Öğretmenliği, İlköğretim Matematik Öğretmenliği; Türkçe Eğitimi Bölümünün, Türkçe Öğretmenliği programında öğrenim gören ve tesadüfi örnekleme yolu ile belirlenmiş, 387 dördüncü sınıf öğretmen adayı oluşturmaktadır. Tesadüfi örnekleme Balcı (2005: 84) 'ya göre "bu tür örneklemede evrendeki her birimin örnekleme seçilmede eşit ve bağımsız olma olasılığı vardır. Eşitlik evrendeki her birimin örnekleme girmede eşit şansının olduğunu ifade eder." şeklinde tanımlanmaktadır Araştırmanın örneklemini oluşturan öğretmen adaylarının, öğrenim gördükleri bölümlere göre dağılımı Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1. Araştırmanın örneklemini oluşturan öğrencilerin öğrenim gördükleri bölümler göre dağılımları

BÖLÜM	Erkek	Kız
İlköğretim Matematik Öğretmenliği	70	85
Sınıf Öğretmenliği	82	81
Türkçe Öğretmenliği	33	36
TOPLAM	185	202

Tablo 1'de görüldüğü üzere, araştırmanın örneklemini oluşturan öğretmen adaylardan, 155'i ilköğretim Matematik; 163'ü Sınıf; 69'u ise, Türkçe öğretmenliği bölümlerinde öğrenim görmektedirler. Bu bölümlerde öğrenim gören öğrencilerden, 185'i erkek; 202'si kız öğrencilerden oluşmaktadır.

2.3. Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplama aracı olarak, araştırmacılar tarafından geliştirilen " Yaşam Boyu Öğrenme Anketi" kullanılmıştır. Anketin geliştirilmesi için öncelikle yerli ve yabancı literatür taranmış ve buradan elde edilen bilgiler ışığında anket için madde havuzu oluşturulmuştur. Anketin kapsam geçerliğini sağlamak üzere, yaşam

boyu öğrenme konusunda çalışmaları olan iki; eğitim bilimleri alanından dört, istatistik alanından iki öğretim üyesinin görüşlerine başvurulmuştur. Uzman kanısı ve ön uygulama sonuçları ışığında 24 maddeden oluşan anket ortaya çıkmıştır. Ankette "Tamamen Katılıyorum (5)", "Katılıyorum (4)", "Kararsızım (3)", "Katılmıyorum (2)", "Hiç Katılmıyorum (1)" 5'li seçenekleri yer almaktadır. Aralıkların eşit olduğu varsayımdan hareket edilerek aritmetik ortalamalar için puan aralığı 0.80 olarak bulunmuştur. (Puan aralığı= En Yüksek Değer- En Düşük Değer/5)=4/5=0.80. Bu durumda aritmetik ortalamaların değerlendirme aralığı, 1.00-1.80= Hiç Katılmıyorum; 1.81-2.60= Katılmıyorum; 2.61-3.40= Kararsızım, 3.41-4.20= Katılıyorum; 4.21-5.00=Tamamen Katılıyorum, olarak belirlenmiştir. Madde bazında ayrıntılı analiz ve yorumlar yapabilmek amacıyla anket maddeleri birbirinden bağımsız ele alındığı için, elde edilen puanların güvenilirliğiyle ilgili (Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısı gibi) bir analize gidilmemiştir.

2.4. Verilerin Analizi

Araştırmada 24 maddelik "Yaşam Boyu Öğrenme Anketi" ile toplanan veriler, SPSS 15.0 paket programıyla değerlendirilmiştir. Verilerin analizinde, her bir madde ile ilgili olarak Sınıf, Matematik ve Türkçe öğretmen adaylarının görüşlerinin frekans, yüzde, aritmetik ortalama, standart sapmaları tablo halinde verilmiştir. Bağımsız değişkenler açısından Sınıf, Matematik ve Türkçe öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenmeye ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark olup olmadığı, anket maddeleri ayrı ayrı ele alınarak, verilerin homojen dağıldığı maddelerde t-testi ya da tek yönlü varyans analizi ile yoklanmıştır; farkın hangi değişkenler arasında olduğunu belirlemek üzere, LSD testi kullanılmıştır. Dağılımın homojen olmadığı maddeler için Kruskal-Wallis analizi ile yoklanmıştır; farkın hangi değişkenler arasında olduğunu belirlemek üzere Mann-Whitney U testi kullanılmıştır. Çalışmada anlamlılık düzeyi $p < .05$ olarak alınmıştır.

3. BULGULAR VE YORUM

Burada alt problemlere göre, araştırmadan elde edilen bulgulara ve yorumlara yer verilmiştir. Alt problemlerden anlamlılık testlerine tabi tutulanlarda tüm maddelerin istatistiksel bulgularına değil; sadece anlamlı fark gözlemlenen maddelerle ilgili bulgulara ve yorumlarına yer verilmiştir.

3.1. " Öğretmen adaylarının, yaşam boyu öğrenmeye ilişkin görüşlerinin dağılımı"

Sınıf, Matematik ve Türkçe öğretmen adaylarının, yaşam boyu öğrenmeye ilişkin görüşlerinin dağılımı, tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. Sınıf, Matematik ve Türkçe Öğretmen Adaylarının, Yaşam Boyu Öğrenmeye İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

MADDELER	Tamamen Katılıyorum		Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Hiç Katılmıyorum		$\bar{X}$	S
	F	%	f	%	f	%	f	%	F	%		
2 Öğretmen, bilgiyi ezberleyen bireyler yerine "düşünen bireyler" yetiştirmelidir.	318	89,9	1	0,3	2	0,5	35	9,0	1	0,3	4,89	0,36
11 Öğretmen temel yeterliliklere sahip olmalıdır	325	84,0	59	15,2	1	0,3	1	0,3	1	0,3	4,83	0,42
5 Öğretmen, verilen bilgileri aynen alan bireyler değil, "öğrenmeyi öğrenen" bireyler yetiştirmelidir.	321	82,9	60	15,5	1	0,3	2	0,5	3	0,8	4,79	0,54
10 Öğretmen, uyumlu bir kişiliğe sahip olmalıdır	304	78,6	87	20,7	1	0,3	1	0,3	1	0,3	4,78	0,43
7 Öğretmen, araştıran, sorgulayan ve bilgileri paylaşan kişi olmalıdır.	310	80,1	68	17,6	5	1,3	2	0,5	2	0,5	4,77	0,52
9 Öğretmen, bilgiye ulaşması, kullanması ve bilgiyi yapılandırması konusunda öğrencileri cesaretlendirmelidir	301	77,8	80	20,7	3	0,8	2	0,5	1	0,3	4,76	0,46
12 Öğretmen, yaratıcı ve eleştirel düşünmeye sahip olmalıdır.	291	75,2	91	23,5	3	0,8	1	0,3	1	0,3	4,73	0,50
19 Öğretmen, sürekli öğrenmeye açık olmalıdır.	285	73,6	94	24,3	4	1,0	3	0,8	1	0,3	4,71	0,53
17 Öğretmen, öğrencilerin "kendi kendilerine öğrenme becerilerini" desteklemelidir	288	74,4	91	23,5	4	1,0	3	0,8	1	0,3	4,71	0,55
13 Öğretmen, çevresindeki insanlar ile iletişim ve işbirliği kurmalıdır.	270	70,5	99	25,6	12	3,1	4	1,0	2	0,5	4,70	0,48
20 Öğretmen, öğrencilerin kendi potansiyellerini fark etmelerini sağlamalıdır	281	72,6	96	24,8	8	2,1	1	0,3	1	0,3	4,70	0,53
3 Öğretmen, öğrenmeyi "beşikten mezara kadar süren" bir kavram olarak ele almalıdır.	286	73,4	87	22,5	6	1,6	7	1,8	1	0,3	4,68	0,62
23 Öğretmen, bilgi kaynaklarına ulaşma konusunda yayınlanan yasaları, kurumsal politikaları vs. yakından takip etmelidir.	274	70,8	99	25,6	9	2,3	1	0,3	4	1,0	4,65	0,64
22 Öğretmen, öğrencilerin öğrenme stillerinden yola çıkarak, farklı yöntem - teknikler kullanmalıdır	258	66,7	115	29,7	12	3,1	1	0,3	1	0,3	4,63	0,57
16 Öğretmen, bilgileri gerçek yaşamla ilişkilendirmelidir	245	63,3	126	32,6	6	1,6	9	2,3	1	0,3	4,56	0,67
1 Öğretmen, bireyin eğitimi için çeşitli teknolojik araçlardan yararlanmalıdır.	237	61,2	134	34,6	9	2,3	5	1,3	2	0,5	4,55	0,66
6 Öğretmen, bilgiye ulaşma yollarını belirleyen ve gerekli olan bilgiyi seçen, sınıflandıran bireyler yetiştirmelidir.	233	60,2	136	35,1	10	2,6	5	1,3	3	0,8	4,53	0,69
18 Öğretmen, bütün öğrencilerin aynı özelliğe sahip olmadığını bilerek bireyselleştirilmiş öğrenme planlarını kullanmalıdır.	244	63,0	115	29,7	21	5,4	5	1,3	2	0,5	4,53	0,71
14 Öğretmen, öğrencilerin "boş zamanlarını" verimli kullanmaları için onlara rehber olmalıdır	228	58,9	129	33,3	22	5,7	4	1,0	4	1,0	4,48	0,74
24 Öğretmen, eğitimin yalnızca öğrenci eğitimi ile sınırlı olmadığından yola çıkarak öğrencilerin ailelerinin de eğitime destek vermelidir.	222	57,4	129	33,3	20	5,2	13	3,4	3	0,8	4,43	0,80
21 Öğretmen, öğrenciyi gelecekte karşılayacağı gerçek yaşantılar sunmalıdır.	208	53,7	152	39,3	12	3,1	6	1,6	9	2,3	4,41	0,82
8 Öğretmen, bilgi dağıtıcısı olmaktan çok yaşam boyu öğrenciler ile öğrenen kişi olmalıdır	229	59,2	103	26,6	27	7,0	25	6,5	3	0,8	4,37	0,92
15 Öğretmen, okul dışındaki diğer insanlar ile uyum içinde çalışmalıdır.	196	50,6	147	38,0	34	8,8	8	2,1	2	0,5	4,36	0,77
4 Öğretmen, öğrencilerini yabancı dil öğrenmesi konusunda teşvik etmelidir.	184	47,5	155	40,1	34	8,8	6	1,6	8	2,1	4,29	0,85

Genel Ortalama ($\bar{X}$) =4.61

Tablo 2'deki bulgulara göre; Sınıf, Matematik, Türkçe öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenmeye ilişkin görüşlerinin ortalaması 4,29 ile 4,89 arasında değişmektedir. Bu değer, Sınıf, Matematik ve Türkçe öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenme becerilerinin değerlendirilmesine ilişkin görüşlerine çoğunlukla katıldıkları şeklinde yorumlanabilir. Diğer taraftan Sınıf, Matematik, Türkçe öğretmen adaylarının, öğretmenin bilgiyi ezberlemesi yerine, düşünerek öğrenmesi gerektiğini, bir takım yeterliliklere sahip olması ve öğrenmeyi öğrenen bireyler olarak yetişmeleri, uyumlu bir kişiliğe sahip, bilgiyi araştıran, paylaşan kişiler olması görüşüne "tamamen katıldıkları" görülmüştür. Diğer taraftan, Sınıf, Matematik ve Türkçe öğretmen adaylarının, öğretmenin öğrencileri yabancı dil öğrenmeleri konusunda teşvik etmeleri, okul dışında bulunan diğer insanlarla etkili bir iletişim kurmaları, bilgi dağıtıcısı olmaktan çok, öğrenci ile birlikte yaşam boyu öğrenmeleri vs. görüşüne "katıldıklarını" belirtmişlerdir.

3.2. "Cinsiyetlerine göre, öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenmeye ilişkin görüşleri"

Cinsiyetlerine göre, Sınıf, Matematik ve Türkçe öğretmen adaylarının, yaşam boyu öğrenmeye ilişkin görüşleri arasında anlamlı fark bulunmuştur. Anlamlı farkın hangi cinsiyette görüldüğüne ilişkin bulgular, tablo 3'de verilmiştir.

Tablo 3. Cinsiyetlere Göre, Öğretmen Adaylarının Yaşam Boyu Öğrenmeye İlişkin Görüşlerinin t -Testi Sonuçları

Madde No	Değişken						
	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	S	Sd	T	p
4	Erkek	185	4,17	0,96	385	-2,708	0,00*
	Kız	202	4,40	0,71			
6	Erkek	185	4,45	0,80	385	-2,009	0,04*
	Kız	202	4,59	0,55			
8	Erkek	185	4,24	0,99	385	-2,477	0,01*
	Kız	202	4,48	0,84			
12	Erkek	185	4,68	0,53	385	-3,316	0,00*
	Kız	202	4,83	0,38			

* p<0.05

Tablo 3'deki bulgulara göre; öğretmen adaylarının 4. maddede belirtilen "Öğretmenler, öğrencileri yabancı dil öğrenmesi konusunda teşvik etmelidir."; 6. maddede belirtilen "Öğretmen, bilgiye ulaşma yollarını belirleyen ve gerekli olan bilgiyi seçen, sınıflandıran bireyler yetiştirmelidir. (Bilgi okuryazarlığı) "; 8. maddede belirtilen "Öğretmen, bilgi dağıtıcısı olmaktan çok yaşam boyu öğrenciler ile öğrenen kişi olmalıdır; 12. maddede belirtilen "Öğretmen, yaratıcı ve eleştirel düşünmeye sahip olmalıdır." şeklinde sıralanan görüşlerinde, cinsiyete göre anlamlı bir fark bulunmaktadır (p<0.05). Tablodaki bulgulara bakıldığında farkın kız öğrenciler lehine olduğu görülmektedir. Bu bulgu, yabancı dil öğrenme, bilgi teknolojilerini etkin kullanma, farklı kaynaklardan bilgi elde etme ve bilgiyi yeni problemlerde kullanma konusunda kız öğretmen adaylarının daha duyarlı oldukları şeklinde yorumlanabilir.

3.3. “Bölmelere göre, öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenmeye ilişkin görüşleri”

Bölmelere göre, Sınıf, Matematik ve Türkçe öğretmen adaylarının, yaşam boyu öğrenmeye ilişkin görüşleri arasında anlamlı fark bulunmuştur. Anlamlı farkın hangi bölmelerde görüldüğüne ilişkin bulgular, tablo 4’de verilmiştir.

Tablo 4. Bölmelere Göre, Öğretmen Adaylarının Yaşam Boyu Öğrenmeye İlişkin Görüşlerinin Anova Testi Sonuçları

Madde No	Değişken								
	Bölüm	N	$\bar{x}$	S	Sıra Ort.	Sd	χ^2	P	Fark
3	Sınıf	163	4,59	0,65	179,41	2	10,436	0,00*	1-3
	Matematik	155	4,69	0,67	198,89	384			
	Türkçe	69	4,85	0,35	217,47	386			
5	Sınıf	163	4,67	0,73	179,04	2	18,85	0,00*	1-2
	Matematik	155	4,84	0,37	196,27	384			1-3
	Türkçe	69	4,99	0,12	224,24	386			
6	Sınıf	163	4,42	0,75	178,8	2	10,008	0,00*	1-3
	Matematik	155	4,56	0,62	197,67	384			
	Türkçe	69	4,69	0,63	221,64	386			
8	Sınıf	163	4,37	0,53	201,46	2	14,343	0,01*	2-3
	Matematik	155	4,24	0,90	172,93	384			
	Türkçe	69	4,65	0,66	223,71	386			
12	Sınıf	163	4,72	0,52	192,48	2	8,78	0,01*	2-3
	Matematik	155	4,68	0,52	184,09	384			
	Türkçe	69	4,88	0,86	219,86	386			
13	Sınıf	163	4,68	0,47	189,75	2	7,567	0,02*	2-3
	Matematik	155	4,65	0,52	186,72	384			
	Türkçe	69	4,7	0,48	220,39	386			
16	Sınıf	163	4,49	0,69	181,87	2	14,55	0,00*	1-3
	Matematik	155	4,54	0,70	189,59	384			
	Türkçe	69	4,8	0,50	232,56	386			
24	Sınıf	163	4,37	0,71	194,22	2	13,482	0,00*	2-3
	Matematik	155	4,28	0,90	177,52	384			
	Türkçe	69	4,68	0,70	230,51	386			

* p<0.05

Tablo 4’deki bulgulara göre; Sınıf, Matematik ve Türkçe öğretmen adaylarının, 3. maddede belirtilen “Öğretmen, öğrenmeyi beşikten mezara kadar süren bir kavram olarak ele almalıdır”.;5. maddede belirtilen “Öğretmen, verilen bilgileri aynen alan bireyler değil, “öğrenmeyi öğrenen” bireyler yetiştirmelidir.”; 6. maddede belirtilen “ Öğretmen, bilgiye ulaşma yollarını belirleyen ve gerekli olan bilgiyi seçen, sınıflandıran bireyler yetiştirmelidir”; 8. maddede belirtilen “Öğretmen, bilgi dağıtıcısı olmaktan çok yaşam boyu öğrenciler ile öğrenen kişi olmalıdır”; 12. maddede belirtilen “Öğretmen, yaratıcı ve eleştirel düşünmeye sahip olmalıdır.”;13. maddede belirtilen “Öğretmen, çevresindeki insanlar ile iletişim ve işbirliği kurmalıdır.”; 16.maddede

belirtilen “Öğretmen bilgileri gerçek yaşamla ilişkilendirmelidir”; 24.maddede belirtilen “Öğretmen, eğitimin yalnızca öğrenci eğitimi ile sınır olmadığından yola çıkarak öğrencilerin ailelerinin de eğitimine destek vermelidir.” ifadelerine ilişkin görüşlerinde “Türkçe” öğretmen adaylarının lehine bir fark bulunmuştur. ($p<0.05$). Bu bulgu, Türkçe öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenmeye açıklık, öğrenmeyi öğrenme, yaratıcı ve eleştirel düşünme ve bilgi seçiciliği konularında diğerlerine kıyasla daha duyarlı oldukları şeklinde yorumlanabilir.

3.4. “ İnternette yararlanma durumlarına göre, öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenmeye ilişkin görüşleri”

İnternette yararlanma durumlarına göre, Sınıf, Matematik ve Türkçe öğretmen adaylarının, yaşam boyu öğrenmeye ilişkin görüşleri arasında anlamlı fark bulunmuştur. Anlamlı farkın internette yararlananlar ile yararlanmayanlardan hangisinde görüldüğüne ilişkin bulgular, tablo 5’de verilmiştir.

Tablo 5. İnternette Yararlanma Durumlarına Göre, Öğretmen Adaylarının Yaşam Boyu Öğrenmeye İlişkin Görüşlerinin t -Testi Sonuçları

Madde No	Değişken	N	$\bar{X}$	S	Sd	T	p
1	İnternette Yararlananlar	242	4,63	0,52	385	3,461	0,00*
	İnternette Yaralanmayanlar	145	4,4	0,81			
18	İnternette Yararlananlar	242	4,59	0,6	385	2,328	0,02*
	İnternette Yaralanmayanlar	145	4,42	0,83			
21	İnternette Yararlananlar	242	4,5	0,71	385	3,074	0,00*
	İnternette Yaralanmayanlar	145	4,24	0,95			

* $p<0.05$

Tablo 5’deki bulgulara göre; öğretmen adaylarının 1.maddede belirtilen “ Öğretmen, bireyin eğitimi için çeşitli teknolojik araçlardan yararlanmalıdır.”; 18.maddede belirtilen “Öğretmen, bütün öğrencilerin aynı özelliğe sahip olmadığını bilerek, bireyselleştirilmiş öğrenme planlarını kullanmalıdır.” ; 21.maddede belirtilen “Öğretmen, öğrenciyi gelecekte karşılaçağı gerçek yaşantılar sunmalıdır.” Maddelerindeki değerlendirmelerinde anlamlı fark olduğu görülmüştür ($p<0.05$). Bulgulara göre, öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenmeye ilişkin görüşlerinde 1., 18. ve 21. maddelerde “internette yararlananlar” lehine farklılaşmaktadır. Bu bulgu, internette yararlanan öğretmen adaylarının öğretmenlerin bilgi ve iletişim teknolojilerinden yararlanma, öğrencilerin öğrenme tarzlarına karşı duyarlı olma, geleceğe ilişkin bilgi ve beceriler kazandırma konularında çok daha duyarlı oldukları şeklinde yorumlanabilir.

3.5. “Kütüphaneden yararlanma durumlarına göre, öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenmeye ilişkin görüşleri”

Kütüphaneden yararlanma durumlarına göre, Sınıf, Matematik ve Türkçe öğretmen adaylarının, yaşam boyu öğrenmeye ilişkin görüşleri arasında anlamlı fark bulunmuştur. Anlamlı farkın kütüphaneden yararlananlar ile yararlanmayanlardan hangisinde görüldüğüne ilişkin bulgular, tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6. Kütüphaneden Yararlanma Durumlarına Göre, Öğretmen Adaylarının Yaşam Boyu Öğrenmeye İlişkin Görüşlerinin t- Testi Sonuçları

Madde No	Değişken	N	$\bar{X}$	S	Sd	T	p
7	Kütüphaneden Yararlananlar	229	4,82	0,44	385	2,469	0,01*
	Kütüphaneden Yaralanmayanlar	158	4,68	0,59			
12	Kütüphaneden Yararlananlar	229	4,79	0,41	385	2,713	0,00*
	Kütüphaneden Yaralanmayanlar	158	4,65	0,58			
13	Kütüphaneden Yararlananlar	229	4,73	0,45	385	2,012	0,04*
	Kütüphaneden Yaralanmayanlar	158	4,63	0,5			
15	Kütüphaneden Yararlananlar	229	4,43	0,75	385	2,178	0,03*
	Kütüphaneden Yaralanmayanlar	158	4,25	0,78			
16	Kütüphaneden Yararlananlar	229	4,62	0,61	385	2,33	0,02*
	Kütüphaneden Yaralanmayanlar	158	4,46	0,72			
19	Kütüphaneden Yararlananlar	229	4,78	0,43	385	3,341	0,00*
	Kütüphaneden Yaralanmayanlar	158	4,6	0,62			

* p<0.05

Tablo 6'daki bulgulara incelendiğinde; öğretmen adaylarının, kütüphaneden yararlanma durumlarına göre, yaşam boyu öğrenmeye ilişkin 7. maddede belirtilen " Öğretmen, araştıran, sorgulayan ve bilgileri paylaşan kişi olmalıdır."; 12.maddede belirtilen "Öğretmen, yaratıcı ve eleştirel düşünmeye sahip olmalıdır.; 13.maddede belirtilen "Öğretmen, çevresindeki insanlar ile iletişim ve işbirliği kurmalıdır."; 15. "Öğretmen, okul dışındaki diğer insanlar ile uyum içinde çalışmalıdır."; 16. " Öğretmen bilgileri gerçek yaşamla ilişkilendirmelidir "; 19. " Öğretmen, sürekli öğrenmeye açık olmalıdır." ifadelerine ilişkin değerlendirmelerinde anlamlı fark olduğu görülmektedir (p<0.05). Bu bulgu, kütüphaneden yararlanan öğretmen adaylarının bilgi seçicisi olma, bilgiyi sorgulama, bilgilerini başkalarıyla paylaşma, insanlarla etkili iletişim kurma, öğrenmeye sürekli açık olma gibi 21. yüzyılın bilgi toplumu için gerekli davranışlar konusunda daha istekli ve duyarlı olduklarına işaret etmektedir.

4. SONUÇ ve TARTIŞMA

Sınıf, Matematik ve Türkçe öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenmeye ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla yapılan bu çalışmada; öğretmen adaylarının, bilgi çağının gerektirdiği yaşam boyu öğrenme konusunda güçlü bir duyarlılığa sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Bu kapsamda öğretmenin bilgiyi aynen alması ve bunu ezberlemesi yerine, bilgiyi araştırarak ve sorgula elde etmesi ve elde ettiği bilgiyi yorumlayarak kullanmasına ilişkin görüşlere tamamen katıldıkları sonucuna ulaşılmıştır. Aynı zamanda öğretmen adaylarının, bilginin hızlı bir şekilde değişime uğrayarak kullanıldığı çağda, bireylerin dünyanın farklı yerlerindeki bilgileri kullanması ve yeni bilgiler elde etmesi için "öğretmenlerin ez az bir yabancı dil öğrenmesi konusunda öğrencilerini yönlendirmesi gerektiği" görüşüne yüksek düzeyde katılım gösterdikleri görülmüştür.

Numanoğlu (1999:348)'na göre bilgi toplumu eğitiminde bireyin, anadili öğretimine ek olarak, en az bir yabancı dil bilmesini, böyle bireylerin değişen bilgilere rahat bir şekilde ulaşabileceğini vurgulamaktadır. Çünkü diğer insanlarla iletişim kurmanın yolları arasında, en az bir farklı dili öğrenmekten geçmektedir. Bu bu farklı diller bireyin yaratıcı düşünceye sahip olmasını, yeni ürünler elde etmesini, risk almaktan korkmamasını, her şeye "evet" diyen değil, "hayır" demesini bilmesini, toplumda yaşamanın kurallarını bilerek, insan haklarına saygılı olmasını sağlamaktadır. Yaşam boyu öğrenmenin gerçekleşmesinde öğretmenlerin bu kadar beceriyi gerçekleştirmesi içinde iyi bir bilgi donanımına sahip olması gerekmektedir. Bunun içinde birçok kaynaktan araştırma yapmalıdır. Fındıkçı (2004)'ya göre, bu kadar çok kaynağa ulaşması içinde en az bir yabancı dil bilmelidir. Çünkü dünyada bilgiler geçmişe oranla hızla değişime uğramaktadır. Bazen insanoğlu bilginin değişimine bilişsel olarak yetişememektedir. Fakat günümüz öğretmen profillerinde öğretmenlerin "yaşam boyu öğrenme" becerileri ile çağın gerisinde değil, çağın ilerisinde yer alarak topluma rehber olmaları beklenmektedir.

Araştırmada elde edilen bir diğer sonuca göre, öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenmeye ilişkin görüşlerinde bazı değişkenler de fark olduğu ortaya çıkmıştır. Bu kapsamda, öğretmen adaylarının, yaşam boyu öğrenmeye ilişkin görüşlerde, cinsiyete göre anlamlı fark olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenlerin, yabancı dil bilmesi, bilgi okuryazarı olması, eleştirel düşünceye ve yaratıcı düşünce becerisine sahip kişiler olmaları gerektiği görüşüne kız öğretmen adayları lehine anlamlı düzeyde yüksek katılım olduğu gözlenmiştir. Gürbüz Türk ve Koç (2012)'a göre, bilgi çağında sürekli artan bilgi miktarı ve teknolojiye yaşanan gelişmeler bazı kavramların ön plana çıkmasını sağlamıştır. Bu kavramlardan biri "yaşam boyu öğrenme" diğeri ise, "bilgi okuryazarlığıdır". Bilgi okuryazarlığı yaşam boyu öğrenmenin temel anahtarı niteliğindedir. Gürbüz Türk ve Koç (2012) yapmış oldukları araştırma ile kız öğretmen adaylarının birçok kaynaktan araştırma yaptıklarını, bu kaynaklardan elde etmiş oldukları bilgilere eleştirel yaklaştıklarını belirtmişlerdir. Merter ve Koç (2010) yapmış oldukları araştırmada, genç öğretmenlerin 21.yüzyıl olan bilgi toplumu eğitim anlayışına, yaşlı olan öğretmenlere göre daha olumlu tutum geliştirdiklerini belirtmişlerdir. Başka bir deyişle, öğretmenlerin yol gösterici olması, bilgi seçici olması, eleştirel düşünmesi, öğrenmenin okul içerisinde gerçekleşmediğini bilmesi gibi bir takım görüşlere genç öğretmenler daha olumlu tutum geliştirmektedirler.

Bölgelere göre, Sınıf, Matematik, Türkçe öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenmeye ilişkin görüşleri arasında, anlamlı farka ulaşılmıştır. Sınıf, matematik, Türkçe öğretmen adayları, yaşam boyu öğrenme konusunda öğretmenin bilgi toplumunun insan profilleri arasında yer alan öğrenmeyi öğrenen, yaşam boyu öğrenmeye açık ve bilginin hızlı değişimine uyum sağlayarak bilgileri alan, bu bilgiler arasında bilgileri seçen, bilgilere eleştirel yaklaşarak kullanan bireyler yetiştirmesi görüşüne "Türkçe" bölümünde öğrenim gören öğretmen adaylarının daha fazla katılım gösterdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Demiralay ve Karadeniz (2008:98)'e göre, geleceğin nitelikli bireyleri, bilgiye ulaşan, bilgiye ve iletişim teknolojilerini kullanan, kendi kendine öğrenebilen bireyler olacaktır. Böyle bireylerin yetişmesi içinde, bireylerin bireysel gelişimi dikkate alınmalıdır. Bireysel gelişimi dikkate alınan bireyler kendilerine güvenecekler, başkalarının kendilerini değerlendirmelerinin yanında öz değerlendirme yapacaklar ve özgürce düşüneceklerdir.

İnternette yararlanma durumlarına göre, Sınıf, Matematik, Türkçe öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenmeye ilişkin görüşleri arasında anlamlı farka ulaşılmıştır. Sınıf, matematik, Türkçe öğretmen adayları, öğretmenin bilgi ve iletişim teknolojilerinden yararlanması gerektiği, öğrencilerin öğrenme stillerinden yola çıkarak, her öğrencinin aynı özelliğe sahip olmadığı ve bunun için bireyselleştirilmiş öğrenme planları hazırlamasının önemi konusundaki görüşlere “İnternette yararlananların” lehine farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Bilgi toplumunun eğitim anlayışında, okulsuz ya da demokratik bir eğitim anlayışı hâkimdir. Eğitimde nitelikli insanın yetişmesi amaçlandığı için, bilgi toplumunda birey bilgiye kendisi ulaşacak ve bilgiyi sürekli üreten bir kaynak haline gelecektir. Bu üretimi gerçekleştirecek birey aynı zamanda bilgisayardan yararlanmayı bilecektir. Bilgisayardan yararlanması içinde eğitim-öğretimin teknolojik olarak iyi bir alt yapıya sahip olması gerekmektedir (Erdoğan, 1995:208). Nitelikli öğretmenlerin teknolojik alt yapı ile bunları nasıl kullanacağını bilmesi sonucu, öğrenciler dünyada yaşanan olaylardan ve gelişmelerden haberdar olabilecekler, en önemlisi yaşam boyu öğrenmelerini gerçekleştirebileceklerdir. Merter ve Koç (2010) 'a göre, günümüz bilgi çağında, bilgilerin hızlı değişimine bağlı olarak, öğretmenlerin bilgisayarı kullanması ve öğrencinin öğrenme stilinden ve bireysel farklılığından yola çıkarak, sınıf içerisinde farklı yöntem ve teknikler kullanması konusunda bir takım becerilere sahip olması gerektiğini belirtmişlerdir. Öğrencilerin yaşam boyu öğrenme becerilerini desteklemek ve “öğrenmeyi öğrenmenin” gerçekleşmesini sağlamak için, başta öğretmen adaylarının bu beceri ile donatılması ve meslek yaşamında bunu uygulamaya geçirmesi gerekmektedir.

Kütüphaneden yararlanma durumlarına göre, sınıf, matematik, Türkçe öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenmeye ilişkin görüşleri arasında anlamlı farka ulaşılmıştır. Sınıf, matematik, Türkçe öğretmen adayları, öğretmenin yaratıcı ve eleştirel düşünce becerisini kullanarak bilgiyi yapılandırması, yeni bilgiye direnç göstermeden alması, bu bilgileri gerçek yaşamdaki diğer bilgilerle ilişkilendirerek kullanması görüşleri “kütüphaneden yararlananların” lehine farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçtan yola hareketle, günümüzde, öğretmen öğrenciye bilgileri hazır paketler halinde vermemekte, öğrencilerin bilgileri kodlaması, yeni bilgileri üretmesini sağlamaktadır. Bunun içinde bir çok bilgi iletişim teknolojilerinden yararlanmaktadır. Saatçioğlu vd. (2003)'ne göre, bilgi ve iletişim teknolojilerinin hızlı gelişimi, bireylerin bilgiye ulaşmasını sağlayacak erişim kaynaklarının hızlı bir şekilde artmasını sağlamıştır. Bu kaynaklardan biri, kütüphanelerdir. Çünkü kütüphaneler; yaşam boyu öğrenme içerisinde bireyin bilgiye ulaşmasını, bilgiyi sınıflamasını, bilgi birikimlerini bireyin bir bütün olarak görmesini, sorgulamasını ve bilgi okuryazar olmasını sağlayan son derece önemli bir erişim kaynağıdır. Bilgiye yaşamı boyunca kullanmak için kütüphanelerden yararlanan bireyler, başta bilgi okuryazarlığı becerisi çatısı altında bir çok niteliğe sahip olacak ve bu nitelikler ile yaşam boyu öğrenme için bilgileri kullanacak ve en önemlisi bu becerilere sahip bireylerin yetişmesi için çaba göstereceklerdir.

KAYNAKLAR

- Akkoyunlu, B. ve Kurbanoğlu, S. (2003). "Öğretmen Adaylarının Bilgi Okuryazarlığı ve Bilgisayar Öz-Yeterlik Algıları Üzerine Bir Çalışma." Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 24:1-10
- Aktan, Y.C ve Tunç A., (1998). "Bilgi Toplumu ve Türkiye". Türkiye Dergisi, 19:118-134.
- Balcı, A. (2005). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntem, Teknik ve İlkeler*. (5. Basım). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Budak, Y. (2009). "Yaşam boyu Öğrenme ve İlköğretim Programlarının Hedeflemesi Gereken İnsan Tipi." Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 29(3):693-708
- Çetin, B. (2008). "Marmara Üniversitesi Sınıf Öğretmeni Adaylarının Bilgisayarla İlgili Öz-Yeterlik Algılarının İncelenmesi." D.Ü.Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi, 11:101-114 .
- Çötök, N.A. (2006). *Sanayi Toplumundan Bilgi Topluma Geçiş Sürecinde Eğitim Olgusu*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Demiralay, R. (2008). *Öğretmen Adaylarının Bilgi ve İletişim Teknolojilerini Kullanımları Açısından Bilgi Okuryazarlığı Öz-Yeterlik Algılarının Değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Demiralay, R. ve Karadeniz, Ş. (2008). "İlköğretimde Yaşam Boyu Öğrenme İçin Bilgi Okuryazarlığı Becerilerinin Geliştirilmesi." Journal of Educational Sciences. 3(2):89-119.
- Ersoy, A. ve Yılmaz, B. (2009). "Yaşam Boyu Öğrenme ve Türkiye'de Halk Kütüphaneleri." Türk Kütüphaneciliği, 23(4):803-834.
- Fındıkçı, İ.(2004). *Yaşadıkça Eğitim*. İstanbul: Hayat Yayıncılık.
- Gürbüz Türk, O. ve Koç, S. (2012). "21. Yüzyılda Öğretmen Adaylarının Bilgi Okuryazarlık Becerilerinin Değerlendirilmesi." e-Journal of New World Sciences Academy, 7(1):27-49.
- Hagger, H., Burn, K, Mutton and T., Brindley,S. (2008). Practice makes perfect?. learning to learn as a teacher. *Oxford Review of Education*, 34(2):159-178. 02 Eylül 2011 tarihinde EBSCO host veritabanından alınmıştır.
- Karasar, N. (1998). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Kocacık, F. (2003). "Bilgi Toplumu ve Türkiye." Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi, 27(1):1-10.
- Koç, S. (2009). *İlköğretim 5. ve 6. Sınıf Öğrencilerinin Öğrenme Stilllerinin Belirlenmesi ve Akademik Başarı İle İlişkisi (Malatya ve Elazığ İlleri Örneği)*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- Lambeir, B. (2005). "Education as Liberation: The Politics and Techniques of Lifelong Learning." *Educational Philosophy and Theory*, 37(3):349-355.
- Merter, F. ve Koç, S. (2010). " İlköğretim Öğretmenlerinin Bilgi Eğitimi Tutumu Konusundaki Tutumları". IX. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Sempozyumu, 20-22 Mayıs, Elazığ.
- Numanoğlu, G. (1999). "Bilgi Toplumu-Eğitim- Yeni Kimlikler-II, Bilgi Tolumu ve Eğitimde Yeni Kimlikler." Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 32(1):341-350.
- Okçabal, R. (2005). *Öğretmen Yetiştirme Sistemimiz*. Ankara :Ütopya Yayınevi.

- Ringsted, M.(1998). Open learning in primary and secondary schools-towards the school of tomorrow in the information society. *Educational Media International*, 35(4):278-281. 02 Eylül 2011 tarihinde EBSCO host veritabanından alınmıştır.
- Saatçioğlu, Ö., Özmen, Ö. ve Özer, P.S. (2003). "Bilgi Okuryazarlığı Becerilerinin Geliştirilmesinde Kütüphanelerin Rolü ve Dokuz Eylül Üniversitesi Uygulaması." *Bilgi Dünyası Dergisi*, 41(1):45-63
- Tonta, Y. (1999). " Bilgi Toplumu ve Bilgi teknolojisi." *Türk Kütüphaneciliği*, 13(4):363-375.
- Turan, S. (2005). "Öğrenen Toplumlara Doğru Avrupa Birliği Eğitim Politikalarında Yaşam Boyu Öğrenme." *Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi*, 5(1):87-98.
- Türer, A. (1999). "Uluslaşma ve Evrenleşme Sürecinde Modernleşme Dönemi Eğitim Düşüncesinin Rolü", Öğretmen Hüseyin Hüsnü Tekişik Eğitim Araştırma-Geliştirme Merkezi. Eğitimde Yansımalar: V. 21. Yüzyılın Eğitim Eşiğinde Türk Eğitim Sistemi Ulusal Sempozyumu, 25-27 Kasım 1999, Başkent Öğretmen Evi, Ankara.